

УДК 343.9

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2023.3.11>

Іван Васильович КРИЦАК

кандидат юридичних наук, доцент
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків)

Анна Василівна РОСЬ

кандидат юридичних наук, доцент
(Головне управління Національної
поліції у м. Києві, м. Київ)

ДОСУДОВА ДОПОВІДЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

Для надання відповіді з приводу багатьох широкоаспектних питань досудової доповіді нами проаналізовано ємну кількість наукових позицій, присвячених даній проблемі, а саме понад 50 наукових фахових статей українських авторів. Зосереджена увага на найбільш важливих/проблемних аспектах, що можуть бути корисними для комплексного уявлення з даної теми задля вироблення конструктивістських/нормативістських управлінських рішень. На сьогоднішній день кримінологічна наука та кримінальне процесуальне право розвиваються інноваційними темпами та набувають нових видозмін у силу

міждисциплінарної/міжгалузевої парадигми, однією із важливих умов яких є досудова пробація та її вияв і результат, – досудова доповідь як важлива рекомендаційна установка для прийняття остаточного рішення по справі, а саме винесення точного, ясного, доступного, конструктивного та справедливого вердикту – вироку.

Проведення значної ідеологічної, узагальнюючої, аналітичної роботи «за методом Ломброзо з 26-ма тисячами злочинців» в аспекті духовно-ціннісних характеристик кожної окремої особистості є важливим завданням сьогодення. Йдеться про випередження процесів злочинності, унеможливлення/зменшення кількості складання досудових доповідей і, як результат, відповідне складання такої доповіді у найбільш короткі терміни. По суті, це праця, коли відповідна інформація буде на кожну людину через належну роботу педагогів/вчителів, психологів, ювенальної превенції, всього поліцейського корпусу/апарату держави завдяки правильно вибудованій політиці у науково-практичній сфері тощо.

Важливою проблемою стало те, що більшість теоретиків і практиків, загалом правоохоронний блок та управлінський апарат досить скептично ставляться до проблеми складання досудової доповіді. У зв'язку з цим необхідно, щоб відбулась трансформація свідомості, насамперед, практичних працівників, особливо суддів у спрямованості забезпечення максимальної індивідуалізації кримінального покарання та вироблення/прийняття найбільш оптимального законного рішення по справі.

Ключові слова: *досудова доповідь, кримінологія, кримінальний процес, пробація, психологічний портрет особи кримінального правопорушника.*

Постановка проблеми. На сьогоднішній день гостро постає питання з позицій Міністерства юстиції України Державної установи «Центр пробації» (далі – Центр пробації) про надання наукового роз'яснення щодо тлумачення норм кримінального процесуального законодавства у частині підготовки досудової доповіді. Нами опрацьовано значні масиви наукової інформації, проведена відповідна аналітика з означеного питання та сформовані висновки-рекомендації, що пропонуються у якості відповідей. Відповідно до позиції Центру пробації за ч. 1, 314-1 КПК України з метою забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого, а також прийняття судового рішення про міру покарання представник уповноваженого органу з питань пробації складає досудову доповідь за ухвалою суду. За ч. 5 ст. 314 КПК України у підготовчому судовому засіданні суд вирішує питання про складання досудової доповіді про що постановляє ухвалу із зазначенням строку підготовки такої доповіді. Відповідно до ч. 2 ст. 314-1 КПК України, досудова доповідь складається щодо особи обвинуваченої у вчиненні нетяжкого або тяжкого злочину, нижня межа санкції якого не перевищує 5 років позбавлення волі, а також неповнолітнього обвинуваченого віком від 14 до 18 років, крім інших випадків передбачених КПК України. Згідно з п. 3, ч. 3 ст. 72-1 КПК України, представник персоналу органу пробації зобов'язаний невідкладно

повідомляти суд про наявність або виникнення об'єктивних обставин, що унеможливають підготовку або своєчасне подання досудової доповіді. Враховуючи, що законом не визначено перелік об'єктивних обставин, що унеможливають підготовку досудової доповіді, від початку впровадження досудової доповіді такими обставинами прийнято вважати випадки ч. 4 ст.314- КПК України, що відображено у порядку складання досудової доповіді затвердженого наказом Мін'юсту від 2017 року. Враховуючи практику уповноважених органів з питань пробації наказом Мін'юсту від 28.09.2022 року №4128/5 до п. 15 розділу II внесено зміни, за якими досудова доповідь не складається у випадках передбачених ч. 4. ст 314-1 КПК за наявності інших об'єктивних обставин, які унеможливають складання досудової доповіді (також без зазначення відповідних об'єктивних обставин). Статистичні та аналітичні дані 2023 року, свідчать, що показник нескладених досудових доповідей у зв'язку з наявністю обставин за ч. 4. ст. 314-1 КПК України складає 24% від загальної кількості нескладених доповідей. У цих випадках працівник уповноваженого органу з питань пробації, встановивши обставини, невідкладно надсилає до суду необхідне повідомлення (п. 3 ч. 3. ст. 72-1 КПК України). Також досудова доповідь не складалась у зв'язку з такими обставинами: - ухвалення вироку до дати фактичного складання досудової доповіді (у разі надання коротких термінів на складання), що складає 40% від загальної кількості нескладених доповідей; - обвинувачення особи у вчиненні тяжкого правопорушення, більше ніж 5 років, що становить 18%; - закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності. На практиці нескладання досудової доповіді з перших двох обставин передуює звернення з листом до суду щодо доцільності складання досудової доповіді. Суд як правило повідомляє про недоцільність її складання, і матеріали передаються до архіву. У зв'язку з вищесказаним виникає питання: чи правомірно вважати ухвалення вироку та обвинувачення за вчинення тяжкого правопорушення більше ніж 5 років позбавлення волі, об'єктивними обставинами для нескладання досудової доповіді відповідно до 72 статті п.3, ч.3. Ст. 72 КПК України.

Однією з умов змін до Кримінального процесуального кодексу України, а саме впровадження порядку складання досудової доповіді та участі представника органу пробації під час судового розгляду кримінального правопорушення є гуманізація національного законодавства України, запровадження європейських і міжнародних цінностей, які спрямовуються на забезпечення права кожної людини на справедливий і незалежний суд¹. Важливою вимогою сьогодення є забезпечення безпеки суспільства від шкідливих наслідків кримінальної протиправної діяльності. В умовах дотримання плану євроінтеграції та розвитку правової системи особливої актуальності набуває дослідження становлення та розвитку

¹ Антонюк А. Б., Андрощук Б. В., Горобченко К. В. Досудова доповідь щодо неповнолітнього: проблемні аспекти. *Публічне право*. 2020. № 4. С. 86–87.

інституту пробації в Україні загалом та її складової частини – досудової пробації. Всебічно окреслюючи соціально-кримінологічні аспекти життєдіяльності особи, досудова пробація сприяє суду в реалізації принципу індивідуалізації призначенні покарання, окреслює напрями майбутньої корекційної роботи з метою ресоціалізації правопорушника, забезпечує безпеку суспільства. Однак на сьогодні багато хто неоднозначно/скептично ставиться до доцільності існування інституту досудової пробації. Поза увагою законодавців залишається широкий загал/арсенал невизначених процесуальних аспектів, що ускладнюють практичне застосування положень законодавства¹.

Враховуючи необхідність подальшої наукової розробленості даної проблеми, виникає потреба детального дослідження/окреслення багатьох важливих питань досудової доповіді в системі розвитку кримінальної юстиції, що і є *метою* цієї статті.

Виклад основного матеріалу. Для чого потрібна досудова доповідь? Досудова доповідь потрібна суду для того, щоб суддя мав можливість винести справедливий вирок, отримавши інформацію не лише про неправомірний вчинок, але й додаткову інформацію про особу, яка підозрюється у його вчиненні, дізнатися про обставини її життя, які могли стати причиною злочину, а також про заходи, які пропонує орган пробації для усунення таких обставин. Досудова доповідь приймається судом до уваги. Важливо звернути увагу, що досудова доповідь не може використовуватися у кримінальному провадженні, як доказ винуватості (або невинуватості) обвинуваченого у вчиненні злочину. Якщо людину звинувачено у вчиненні злочину невеликої або середньої тяжкості, або тяжкого злочину, за який нижня межа санкції не перевищує п'ять років позбавлення волі, суд постановляє ухвалу, якою доручає працівнику пробації скласти досудову доповідь. Працівник пробації має зібрати інформацію про обвинуваченого та відобразити її у досудовій доповіді, яку він зобов'язаний подати до суду у встановлений ухвалою строк. Працівник пробації є незалежною, неупередженою особою, яка надає суду необхідну інформацію про винуваченого. Для цього він за допомогою спеціальної методики проводить дослідження соціального оточення обвинуваченого, його психологічної характеристики аби з'ясувати обставини, що могли створити умови для вчинення злочину (так звані фактори ризику). Представник органу пробації з'ясовує кримінальну історію особи, його сімейний стан та відносини у сім'ї, житлові умови, дані про роботу, фінансове положення, спосіб проведення вільного часу, наявність алкогольної або наркотичної залежності, дані про фізичне та психічне здоров'я. Під час зустрічей працівник пробації буде також задавати питання обвинуваченому про його особисте життя, поведінку, роботу (навчання), стосунки з близькими, друзями та іншими людьми, матеріальне становище

¹ Гранкіна В. І. Окремі аспекти реалізації досудової пробації в Україні. *Jurnalul Juridic național: Teorie și Practică*, № 5, с. 75–76. URL: <http://www.jurnaluljuridic.md/index.php/main/article/view/15>

та про ставлення до певних життєвих подій і обставин. Від активної участі обвинуваченого у підготовці досудової доповіді та від достовірності інформації, що буде ним надана, залежатиме висновок працівника пробації щодо перспективи позитивних змін. Для підготовки досудової доповіді працівник пробації має право спілкуватися з найближчим оточенням обвинуваченого: рідні, друзі, колеги, інші особи, які знайомі з ним, а також отримувати інформацію з інших джерел: матеріалів кримінального провадження, місця роботи або навчання, проживання, тощо. Інформація, що буде надана для підготовки досудової доповіді, захищається законом. З нею може ознайомитися лише обмежене коло осіб: працівник пробації, суддя, прокурор, захисник та потерпілий¹. Інакше, коротко кажучи, досудова доповідь складається підрозділом пробації за ухвалою суду відповідно до місця проживання обвинуваченого. Досудова доповідь повинна містити таку інформацію: - соціально-психологічна характеристика обвинуваченого; - оцінка ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення; - висновок про можливість виправлення без обмеження волі або позбавлення волі на певний строк. Представник персоналу органу пробації з метою складання досудової доповіді має право: - отримувати інформацію про обвинуваченого від підприємств, установ, організацій або уповноважених ними органів та громадян; - викликати обвинуваченого до уповноваженого органу з питань пробації для отримання усних чи письмових пояснень; - відвідувати обвинуваченого за місцем його проживання або перебування, роботи або навчання; - відвідувати місця попереднього ув'язнення, якщо до обвинуваченого застосовано запобіжний захід у виді тримання під вартою; - заявляти клопотання суду про ознайомлення з матеріалами кримінального провадження щодо обставин, передбачених пунктами 4 та 5 частини першої статті 91 КПК, а у кримінальних провадженнях щодо неповнолітнього обвинуваченого - додатково статтями 485, 487 КПКв порядку, передбаченому статтею 317 КПК; - бути присутнім під час проведення судового засідання; - заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом. Досудова доповідь долучається до матеріалів кримінального провадження².

Щодо поняття досудова доповідь. На думку Л. І. Олефіра, «досудова доповідь – це письмова інформація для суду, яка характеризує особу, щодо якої до суду передано обвинувальний акт, і містить обґрунтований висновок про ризики скоєння цією особою повторного злочину та можливість виправлення цієї особи без позбавлення волі або обмеження

¹ Що таке досудова доповідь? Для чого потрібна досудова доповідь? Новомосковський районний сектор філії Центру пробації у Дніпропетровській області. 27 жовтня 2021 року. URL: <https://magd.otg.dp.gov.ua/gromadskosti/informaciya-vid-pidpriemstv-ustanov-ta-organizacij/magdaliniivskij-rajonnij-sektor-filiyi-derzhavnovi-ustanovi-centr-probaciyi-u-dnipropetrovskij-oblasti/shcho-take-dosudova-dopovid-dlya-chogo-potribna-dosudova-dopovid>

² Що таке досудова доповідь, та як вона готується. Інгулецька районна у місті рада. м. Кривий Ріг. Дніпропетровська область. URL: <https://ing-org.gov.ua/shho-take-dosudova-dopovid-ta-yak-vona-gotuetsya.html>

волі»¹. Т. П. Ткач пропонує таке визначення досудової доповіді: «це письмовий документ, який готується службою пробації на стадії судового розгляду справи та інформує суддю про біографічні й соціально-психологічні дані особи правопорушника, причини вчинення протиправного діяння та ймовірність повторного скоєння злочину, можливість ужиття відновлювальних заходів із метою визначення допустимості ефективного застосування пробаційних методів роботи до правопорушника й убезпечення суспільства від майбутніх протиправних діянь з його боку»². Як зауважив Д. Вітфілд: «Досудова доповідь – це «вітрина» служби пробації. Сприйняття служби тими, від кого залежить винесення вироку, на всіх рівнях формується на основі якості й відповідності цього документа»³.

О. С. Максименко визначає досудову доповідь як формалізовану інформацію, яка містить соціально-демографічну, морально-психологічну, психофізичну характеристику обвинуваченого, аналітичні дані щодо його можливої подальшої поведінки та сприяє прийняттю рішення судом про міру покарання⁴. Звідси, досудова доповідь є беззаперечною новацією у кримінальному процесі, але її роль на практиці часто недооцінюється. Цей інститут виконує вагомий соціально-дослідницьку функцію, за результатами якої суд може отримати набагато більше інформації про обставини правопорушення, ніж з обвинувального акту. Це підкріплюється тим, що вітчизняне законодавство детально регулює зміст такої доповіді та її обов'язкові елементи: соціально-психологічну характеристику; оцінку ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення; висновок про можливість виправлення без обмеження волі або позбавлення волі на певний строк⁵.

Стосовно обмеженого часу для складання досудової доповіді. Важливою проблемою сьогодення є термін складання досудової доповіді. Суди встановлюють мінімальні терміни для подання досудової доповіді, для уникнення затягування процесу, однак працівнику пробації інколи таких обмежених термінів не достатньо для збирання повної інформації про неповнолітнього обвинуваченого. Так, Піщанський районний суд Вінницької області своєю ухвалою ухвалив складання досудової доповіді протягом дев'яти днів, три із яких були вихідними, що унеможливує

¹ Олефір Л. І. Досудова доповідь як складовий елемент соціально-правового дослідження правопорушника. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2015. Вип. 1. Т. 4. С. 34.

² Ткач Т. П. Досудова доповідь служби пробації: поняття, необхідність, функції. *Науковий вісник*. 2014. № 1. С. 56.

³ Вітфілд Д. Вступ до служби пробації : монографія. Київ : Атіка, 2004. 236 с.

⁴ Максименко О. С. Досудова доповідь як складова пробації та її значення у кримінальному процесі. *Треті економіко-правові студії* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, присвяч. 155-річчю Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Одеса, 15 травня 2020 р.). Одеса : Фенікс, 2020. С. 49.

⁵ Про затвердження Порядку складання досудової доповіді : Наказ Міністерства юстиції України від 27.01.2017 № 200/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-17> (дата звернення: 06.04.2020).

якісну підготовку досудової доповіді¹.

Слід відзначити, що в окремих випадках судді помилково доручають скласти досудову доповідь не під час призначення судового розгляду, а раніше – під час призначення підготовчого судового засідання. Це, по-перше, порушує право учасників провадження на висловлення своєї думки щодо необхідності складення доповіді, а, по-друге, складена заздалегідь доповідь може надалі не знадобитися (наприклад, якщо за результатами підготовчого судового засідання відбудеться закриття кримінального провадження). Позитивним прикладом є випадки, коли в ухвалі суд не лише доручає підготувати та надати досудову доповідь у певний строк, а й зобов'язує представника персоналу органу пробації невідкладно повідомити суд про наявність або виникнення об'єктивних обставин, що унеможливають підготовку або своєчасне подання досудової доповіді. Таке формулювання доручення сприятиме дотриманню розумних строків судового провадження та мінімізує можливі відтермінування засідань з цієї причини, а також дисциплінує виконавців цього доручення. Звідси, виникають проблемні аспекти, які потрібно розв'язувати на законодавчому рівні, а саме доцільним було внести зміни до Кримінального процесуального кодексу України в частині відповідальності органу пробації за ненадання досудової доповіді з неповідомленням про неможливість подати, адже орган пробації, зловживаючи своїм становищем у деяких випадках не подає до суду в зазначений період досудову доповідь і не повідомляє про збільшення терміну подачі такої доповіді, що призводить до затягування процесу. Тому доцільно було б внести зміни до КПК, відповідно, надавши органу пробації достатній час для складання досудової доповіді та передбачити відповідальність працівника органу пробації за неповідомлення про неподання, або несвоєчасне подання досудової доповіді. Забезпечити навчання всіх працівників органу пробації в Центрах підвищення кваліфікації. А також під час складання досудової доповіді з неповнолітніми особами залучати працівників, які мають психологічну освіту, адже вони здатні виявити незначні відхилення у психіці неповнолітньої особи, що, як і в медицині своєчасне виявлення проблеми, девіантної поведінки, визначення суспільної небезпечності та можливості ризику скоєння неповнолітніми особами повторних кримінальних правопорушень є складником гаранту та за поруки ефективного професійного корекційного втручання, яке, зі свого боку, може привести до виправлення такої особи².

Необхідність вирішення питання щодо кримінальних проступків в аспекті складання досудової доповіді. Так, зміст ст. 314-1 КПК України містить певні неузгодженості, які викликають протиріччя під час її практичного застосування. Внаслідок змін поза увагою нормотворців залишилося питання можливості призначення та складання досудової

¹ Антонюк А. Б., Андрощук Б. В., Горобченко К. В. Досудова доповідь щодо неповнолітнього: проблемні аспекти. *Публічне право*. 2020. № 4. С. 89.

² Там само. С. 89–90.

доповіді у відношенні тієї категорії осіб, що обвинувачуються у вчиненні кримінальних проступків. Справді, можливо відсутність цієї категорії у переліку осіб, щодо яких складається досудова доповідь – виважене рішення та стала позиція державних діячів. Однак така позиція видається вкрай несистемним та незрозумілим рішенням, зважаючи на те, що стаття 314-1 КПК до зазначених змін містила норму про складання досудової доповіді щодо осіб обвинувачених у вчинення злочину невеликої тяжкості. Окрім того, ч. 2. ст. 12 КК України передбачено та нормативно закріплено види кримінально-правового впливу, що застосовуються державою до осіб, визнаних винними у вчиненні кримінальних проступків: покарання у виді штрафу та інші покарання, не пов'язані з позбавленням волі. Зважаючи на те, що і альтернативні позбавленню волі покарання, і покарання у вигляді штрафу, виконуються та будуть виконуватись виключно уповноваженими органами з питань пробації, а особи, засуджені до таких покарань, відповідно перебуватимуть на їх обліках, видається правильним не виключати відповідну категорію з кола осіб, щодо яких може складатись досудова доповідь. Оскільки досудова пробація є першим етапом та з'єднувальною ланкою у процесі переорієнтації особистості правопорушника з кримінальної на прокримінальну. В зв'язку з цим, правильним буде до переліку суб'єктів, щодо яких складається досудова доповідь віднести осіб, що обвинувачуються у вчиненні кримінальних проступків, а ч. 2 ст. 314-1 КПК України викласти в наступній редакції: «Досудова доповідь складається щодо особи, обвинуваченої у вчиненні кримінального проступку, нетяжкого злочину, або тяжкого злочину, нижня межа санкції якого не перевищує п'яти років позбавлення волі. Досудова доповідь щодо неповнолітнього обвинуваченого віком від 14 до 18 років складається незалежно від тяжкості кримінального правопорушення, крім випадків, передбачених цим Кодексом». У разі якщо невключення цієї категорії осіб дійсно відповідає задуму провладних інституцій, було б доцільно підтвердити свою позицію, вказавши, що відносно осіб обвинувачених у вчиненні кримінальних проступків, досудова доповідь не складається та внести зміни до ч. 4 ст. 314-1 КПК України. Ратифікація Україною міжнародних нормативно-правових актів в рамках євроінтеграції сприяла впровадженню та розвитку інституту досудової пробації. Досудова доповідь являється необхідною умовою для винесення судом справедливого рішення. Значний масив соціально-кримінологічної інформації щодо обвинуваченого, дає змогу окреслити напрями корекційної роботи та ресоціалізувати правопорушника, тим самим забезпечити безпеку суспільства. Водночас існують певні проблеми, що стоять на заваді діяльності співробітників пробації: законодавча невизначеність органу пробації, який повинен готувати досудову доповідь; відсутність механізму залучення органом пробації перекладача для роботи з іноземцями; неузгодженість термінології у зв'язку із законодавчими змінами¹.

¹ Гранкіна В. І. Окремі аспекти реалізації досудової пробації в Україні. *Jurnalul Juridic național: Teorie*

Важливість індивідуалізації покарання завдяки досудовій доповіді: важливі загальнотеоретичні питання. Покарання покликане виступати засобом охорони найбільш важливих суспільних відносин від злочинних посягань шляхом здійснення виховного впливу на засудженого задля його виправлення, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженим, так й іншими особами. Призначення судом покарання об'єктивно є заключним етапом правосуддя. Від того, наскільки законним, справедливим та обґрунтованим буде призначене винній особі покарання, значною мірою залежатиме реалізація завдань кримінального законодавства. Під час призначення покарання суд повинен застосовувати індивідуальний підхід, враховувати особливості кожного вчиненого злочину та особи, яка його вчинила. Важливу роль в індивідуалізації покарання відіграє досудова доповідь, підготовлена органами пробації, як конфіденційна, формалізована інформація, що характеризує обвинуваченого (підсудного) та підготовлена задля надання рекомендацій суду щодо застосування до винної особи належного кримінально-правового заходу. Головна мета досудової доповіді полягає у формулюванні висновку про ризики вчинення обвинуваченим повторного злочину та можливості його виправлення без позбавлення або обмеження волі. Змістовне навантаження досудової пробації залежить насамперед від роботи офіцера пробації в судах, яка пов'язана з вивченням особи злочинця, що притягується до кримінальної відповідальності, й наданням у межах реалізації принципу індивідуалізації покарання відповідних рекомендацій суддям щодо призначення міри покарання. Досудова доповідь є зручним інформаційним інструментом для формулювання виваженої позиції сторонами стосовно покарання та подальшого об'єктивного прийняття судом рішення про вид і міру покарання. Безперечним позитивом досудової доповіді є її рекомендаційний характер, а також заборона використання як доказу винуватості особи. Часто завдяки професійно виконаній досудовій доповіді та проведенню всіх етапів, визначених законом, вдається не лише в повному обсязі реалізувати один із ключових принципів кримінального судочинства, а саме принцип індивідуалізації покарання під час його призначення, але й запобігти потраплянню до виправних установ тих, хто не демонструє ризик щодо рецидиву злочину й чия провина перед законом може бути спокута альтернативним покаранням. При цьому, забезпечення належного балансу між правами правопорушників, правами постраждалих від злочинів та інтересами суспільства щодо його безпеки є можливим лише за умови й подальшого вдосконалення норм кримінального процесуального закону, усунення колізій та неузгодженостей, що мають місце під час застосування цього інституту на практиці¹.

si Practică, №5, с. 80. URL: <http://www.jurnaluljuridic.md/index.php/main/article/view/15>

¹ Бережнюк В. М. Досудова доповідь служби пробації як передумова для індивідуалізації покарання при його призначенні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету : збірник наукових праць. Серія Юриспруденція*. 2019. № 41. С. 65.

Складність реалізації застосування досудової доповіді на практиці. За час практичного впровадження досудової доповіді в кримінальне судочинство у ставленні суду та учасників судового провадження до цього інституту відбулась еволюція від повного несприйняття та ігнорування до цікавості, а пізніше до намагання використати на шкоду оперативності судочинства та як підставу для оскарження судового рішення та пом'якшення покарання за кримінальне правопорушення. Нині вже проведено титанічну роботу стосовно актуалізації чималої кількості практичних питань у роботі органів щодо пробації. Проте заради справедливості слід зазначити, що, на жаль, складання оцінки ризику вчинення повторного кримінального правопорушення поки не є законодавчо визначеним. Єдиним нормативним підкріпленням для оцінювання ризику вчинення повторного кримінального правопорушення є методичні рекомендації, затверджені Міністерством юстиції (наказом від 27 січня 2017 року було прийнято Порядок складання досудової доповіді). У зв'язку з цим працівники органу з питань пробації, навіть досконало володіючи інструментами складання оцінки ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення, часом допускають певний суб'єктивізм у визначенні факторів ризику, що може становити ускладнення належному застосуванню судом принципу індивідуалізації покарання під час його призначення. Крім того, сьогодні правова конструкція досудової доповіді виявляється недосконалою та збіраною з низки інших протиріч та парадоксів. По-перше, виокремлюючи недоліки наявної моделі досудової пробації, йдеться про недоцільність виключного покладення рішення про її застосування на суд, зокрема за власною ініціативою, що може ставити під сумнів адекватну реалізацію ключових стандартів його діяльності, а саме безсторонності й неупередженості. Прийняття судом цього рішення за відсутності матеріалів кримінального провадження унеможливорює належне встановлення судом наявності мети й підстав складання досудової доповіді. По-друге, найменування відповідного різновиду пробації як досудового (як і форми, в якій вона втілюється, якою є досудова доповідь) суперечить її застосуванню в судовому провадженні. Якщо рішення про складання досудової доповіді приймається судом і на стадії підготовчого провадження, яка є частиною судового провадження, то така пробація закономірно має йменуватися судовою. Як аргумент залишення назви досудової доповіді як документа, що подається суду та готується на стадії судового провадження, серед практичних правників можна зустріти протилежну думку про те, що така назва резонує з назвою стадії кримінального провадження, такого як досудове розслідування, яке закінчується або закриттям кримінального провадження, або зверненням до суду з певним документом (обвинувальним актом чи клопотанням). По-третє, хоча ставлення до досудової доповіді тяжіє до визнання цінності отриманої інформації, важливості відомостей, які ніким, крім представника органу пробації, не могли бути подані на розгляд суду, часом у кримінально-правовій доктрині

висловлюється думка про те, що саме збирання інформації про обвинуваченого від підприємств, установ, організацій або уповноважених ними органів та громадян задля підготовки досудової доповіді деякою мірою мимоволі підмінює або принаймні дублює компетенцію органів досудового слідства. Це схоже, з одного боку, на збирання доказів винуватості особи, а з іншого боку, на передчасний розголос того факту, у зв'язку з чим виникла необхідність проводити подібну роботу. З огляду на частковий прояв карального ефекту формується ситуація парадоксальності з аналізованим видом пробації. По-четверте, незважаючи на те, що сутність досудової пробації полягає у забезпеченні суду формалізованою інформацією, що характеризує обвинуваченого, задля прийняття судом у межах індивідуалізації покарання рішення про міру його відповідальності, складно уявити масштабність тієї роботи, яку має здійснювати служба пробації, щоби виконати нормативні приписи. Основними проблемними питаннями в процесі реалізації досудової пробації залишаються занадто стислі терміни на підготовку досудової доповіді, вказані в ухвалі суду, що часом позбавляє можливості персонал органів пробації зібрати всю необхідну інформацію для складання повної та всебічної досудової доповіді. З іншого боку, можна зрозуміти суддів, які встановлюють обмежені строки для підготовки досудової доповіді, адже суди мають розглядати справи в розумний строк, а порушення цих вимог може привести до негативних наслідків для судді аж до дисциплінарної відповідальності. З огляду на вищесказане дискусійним залишається питання про те, чи можемо ми за таких обставин говорити про досягнення в повному обсязі мети досудової пробаційної діяльності та, зокрема, про убезпечення суспільства, перевиховання порушників і недопущення вчинення ними повторних кримінальних правопорушень. На жаль, всі вищезгадані недоліки та протиріччя цього інституту залишаються незмінними, оскільки з часу запровадження (з 26 лютого 2015 року) та початку дії норм Кримінального процесуального кодексу України щодо складання досудової доповіді (з 8 жовтня 2016 року) жодний парадокс досудової доповіді законодавцем не переглянутий та не виправлений. З огляду на це, цілком очевидно, що коріння проблеми щодо більш ефективного використання судами досудових доповідей під час призначення покарання як важливої передумови для його індивідуалізації лежить у площині вдосконалення кримінального, кримінального процесуального законодавства та законодавства про пробацію. З огляду на вказані обставини для створення ефективної служби пробації в Україні не варто ігнорувати світовий досвід пробаційної діяльності, важливим є подальше поглиблене вивчення законодавчої бази європейських країн задля подальшої імплементації відповідних стандартів та норм у національне законодавство України¹.

Отже, запровадження в Україні інституту досудової пробації є

¹ Бережнюк В. М. Досудова доповідь служби пробації як передумова для індивідуалізації покарання при його призначенні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету : збірник наукових праць. Серія Юриспруденція*. 2019. № 41. С. 66–67.

необхідною умовою належного застосування в кримінальному судочинстві принципу індивідуалізації покарання під час його призначення. Інститут досудової доповіді є позитивною новелою, спрямованою на професійне інформування суду про особу обвинуваченого задля призначення йому більш справедливого й ефективного покарання. За результатами висновку представників служби пробації суд приймає рішення про можливість альтернативи в'язниці, чим може запобігти появі нових постраждалих від стигматизації. Завдяки професійно виконаній досудовій доповіді та проведенню всіх етапів, визначених законом, вдається не лише в повному обсязі реалізувати один із ключових принципів кримінального судочинства, а саме принцип індивідуалізації покарання під час його призначення, але й запобігти потраплянню до виправних установ тих, хто не демонструє ризику щодо рецидиву злочину й чия провина перед законом може бути спокута альтернативним покаранням. Водночас забезпечення належного балансу між правами правопорушників, правами постраждалих від злочинів та інтересами суспільства щодо його безпеки є можливим лише за умов подальшого вдосконалення норм кримінального процесуального закону, усунення колізій та неузгодженостей, що мають місце під час застосування цього інституту на практиці¹.

Щодо окремих проблемних аспектів досудової доповіді. Згідно з положеннями ст. 368 КПК України, ухвалюючи вирок суд приймає до відома досудову доповідь з інформацією про соціально-психологічну характеристику обвинуваченого². Це, безперечно сприяє всебічному дослідженню обставин справи та ухваленню судом більш зваженого, обґрунтованого рішення щодо виду та розміру покарання. Але проблемним моментом залишається те, що КПК України не регулює порядок врахування судом досудової доповіді під час ухвалення вироку і не встановлює правові наслідки її неврахування, що найчастіше призводить до розбіжностей у правозастосовній практиці³. За таких умов, важливо звернути увагу на стандарти пробації, закріплені у Рекомендації № СМ/Рес (2010) Комітету Міністрів Ради Європи про Правила Ради Європи про пробацію. Зокрема, п. 42 частини IV встановлює, що «...служба пробації повинна підтримувати регулярні контакти з суддівським корпусом з приводу того, як може бути використана досудова доповідь»⁴. Було б доречним врахувати це положення та внести відповідні зміни до КПК України. Також потребує уваги питання про здійснення судом запиту щодо складення досудової доповіді органу

¹ Бережнюк В. М. Досудова доповідь служби пробації як передумова для індивідуалізації покарання при його призначенні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету : збірник наукових праць. Серія Юриспруденція*. 2019. № 41. С. 67

² Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 06.04.2020).

³ Максименко О. С. Досудова доповідь як складова пробації та її значення у кримінальному процесі. Третє економіко-правові студії : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, присвяч. 155-річчю Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Одеса, 15 травня 2020 р.). Одеса : Фенікс, 2020. С. 49.

⁴ Українське видання : Збірник документів Ради Європи з Запобігання Перенаселеності В'язниць. Рада Європи, 2015. С. 139 URL: <https://rm.coe.int/168047ebb5> (дата звернення: 06.04.2020).

пробації. Так, згідно з ч. 1 ст. 314-1 КПК України, представник уповноваженого органу з питань пробації складає досудову доповідь за ухвалою суду. І відповідно до ч. 2 цієї статті встановлює, що досудова доповідь складається щодо особи, обвинуваченої у вчиненні злочину невеликої або середньої тяжкості, або тяжкого злочину, нижня межа санкції якого не перевищує п'яти років позбавлення волі. Досудова доповідь щодо неповнолітнього обвинуваченого віком від 14 до 18 р. складається незалежно від тяжкості вчиненого злочину, крім випадків, передбачених КПК України. З іншого боку, п. 6 ч. 3 та ч. 5 ст. 314 КПК України відносить до права суду надавати доручення на складення досудової доповіді¹. Аналізуючи ці статті, складно визначити, коли суд зобов'язаний постановляти таку ухвалу, а коли він може робити це на власний розсуд. Такі неточності закону також призводять до відповідних розбіжностей в судовій практиці. Враховуючи вагоме значення досудової доповіді, доречно було б віднести надання доручення на складення досудової доповіді до обов'язку суду на стадії підготовчого провадження щодо усіх осіб, перелічених ч. 2 ст. 314-1 КПК України². Існують також протилежні думки. Наприклад, на думку І. В. Вернидубова «...окрім суттєвого затягування процедури судового розгляду кримінального провадження новела з досудовою доповіддю нічого розумного не додає»³. Безперечно, це може суттєво затягувати кримінальний процес, тому пропонуємо встановити на законодавчому рівні граничний строк для готування працівником органу пробації такої доповіді, адже наразі чітко визначений строк для цього відсутній. Загалом, інститут досудової доповіді має вагоме значення для встановлення істини у справі. Наразі питання про обов'язковість цього інституту для застосування судами залишається дискусійним. Порядок оцінки досудової доповіді під час ухвалення вироку та взаємодія суду з представником персоналу органу пробації також потребує врегулювання. Існуючі проблеми можуть бути усунені шляхом внесення відповідних змін до чинного законодавства⁴. Таке формулювання не відповідає дійсності у нашій системі права, адже судді частіше своєю ухвалою призначають досудову доповідь лише за конкретно визначених КПК України обставин, тобто розцінюють її як формальність, необхідність належного оформлення матеріалів кримінального провадження. Також персонал органу пробації,

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 06.04.2020).

² Максименко О. С. Досудова доповідь як складова пробації та її значення у кримінальному процесі. *Треті економіко-правові студії* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, присвяч. 155-річчю Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Одеса, 15 травня 2020 р.). Одеса : Фенікс, 2020. С. 50.

³ Вернидубов І. В. Запит на складання досудової доповіді має бути правом, а не обов'язком суду. Теоретичні та практичні аспекти інституту пробації в Україні : матеріали міжнародного круглого столу. Київ : Національна академія прокуратури України, 2018. С. 29.

⁴ Максименко О. С. Досудова доповідь як складова пробації та її значення у кримінальному процесі. *Треті економіко-правові студії* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, присвяч. 155-річчю Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Одеса, 15 травня 2020 р.). Одеса : Фенікс, 2020. С. 50.

виконуючи свої функції, зокрема щодо складання досудової доповіді, повинен змінити свою філософію, ставлення до виконуваної роботи. Потрібно не просто бути працівником, який збирає необхідну інформацію про обвинуваченого подібно до слідчого та прокурора, а вже на цій стадії реалізовувати формулу, яка є типовою для офіцерів пробації Великої Британії: «advise, assist and be friend» – «давати поради, сприяти та бути дружнім»¹.

Авторські міркування стосовно впровадження та необхідності ефективного функціонування інституту досудової доповіді в Україні з позицій І. В. Кріцака. Досудова доповідь є новелою КПК України. Зважаючи на те, що досудова доповідь носить рекомендаційний характер, при вирішенні питання про підготовку досудової доповіді можна виходити з трьох основних позицій. Перший – шлях цивілізованих країн, де проведення відповідної роботи залежатиме від запиту/тісної взаємодії з правоохоронними органами та судом, коли вирішується питання у яких випадках така доповідь є необхідною. Загалом тут слід виходити з переліку об'єктивних обставин, за яких доповідь повинна бути складена невідкладно. Такою градацією/межею сьогодні є вчинення нетяжкого або тяжкого злочину, нижня межа санкції якого не перевищує п'яти років позбавлення волі. Друга позиція виходить із того, що вітчизняна практика правозастосування ще досить критично ставиться до інституту досудової доповіді і слід імперативно/нормативно чітко/конкретно закріпити, що досудова доповідь складається у всіх випадках незалежно від тяжкості скоєного злочину, адже йдеться про долю людини, недопустимість її скалічення через відбування реального покарання у місцях позбавлення волі там, де цього можна уникнути, адже досудова доповідь можливо буде тим лакмусовим папірцем, завдяки якому вдасться прийняти найбільш оптимальне, а головне виважене справедливе, конструктивне рішення по справі. У такому разі досудова доповідь ймовірно стане проблеском світла на покаєння, пом'якшення покарання, виходячи з найрізноманітніших важливих обставин життя тощо. І третій шлях передбачає те, що досудова доповідь повинна складатися у випадках, коли йдеться про вирішення питання обмеження волі через різновиди альтернативних видів покарань чи, все ж таки, позбавлення волі. Перспективою майбуття, а також зважаючи на всесторонність та комплексність прийняття справедливого рішення, врахування принципу гуманізму така доповідь можливо буде складатись за будь-яких обставин, щоб можна було правильно визначити межу покарання чи, все ж, застосувати альтернативні види покарань.

Як свідчить українська державна/вітчизняна практика, що сьогодні досудова доповідь з позицій більшості чиновницького апарату, який має відношення до прийняття судового рішення, – вироку сприймається як «п'яте колесо у возі» і досі відповідна практика індивідуалізації покарання

¹ Шкарупа О. С. Щодо складання досудової доповіді працівниками служби пробації. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 2. 2019. С. 235–237.

не набула належного свого поширення/обґрунтування, подібно як це проходить у багатьох зарубіжних країнах.

Зважаючи на дорадчий рекомендаційний характер складання досудової доповіді, вважаємо, що таку місію могли б взяти на себе регіональні кримінологічні центри за умови їхнього створення на загальнодержавному рівні. На сьогодні, слід відкривати нову спеціальність кримінолога, яка повинна бути на рівні піку своєї популярності разом з психологом, теологом/біблеїстом подібно як це відбувається за кордоном. Таким чином органи пробації спільно із кримінологами-практиками виконуватимуть дану місію на більш оперативних началах, коли кримінологічні центри стануть «мозковим центром» узагальнення всього криміногенного на регіональному, загальнодержавному рівнях з огляду на глобальні безпекові питання, де у базах даних міститиметься комплексна інформація про кожну особу з метою попередження злочинів і правопорушень, а не боротьби із вже вчиненими.

Як свідчить українська практика прийняття судових рішень, вироку по справі, більшість наших суддів, прокурорів, слідчих ніколи не бували у місцях позбавлення волі. А насправді така робота/практика повинна проводитись на регулярній основі, перш ніж запроторити людину за ґрати, особливо з реальним відбуванням покарання, – у місцях позбавлення волі, на відміну від умовного обмеження волі. За таких обставин важливим є прийняття якісних і справедливих, комплексних та компетентних судових рішень, які засновуються на відповідних професійних судженнях представників правоохоронної системи, що виявляється у кінцевому рішенні, – вироку, прийнятті остаточного вердикту, судового рішення, яке підлягає або не підлягає оскарженню. Таке остаточне рішення повинно бути прийнятим таким чином і у такий спосіб, щоб, відвідуючи відповідні установи, не соромно було поглянути засудженому/людині в очі, щоб совість представників держави була чистою і не дискредитована репутація. За будь-яких обставин – проявити допустиму міру гуманізму, витримавши тиск судового засідання та відкинувши усі емоції. Тому, відповідна практика відвідувань установ виконання покарань могла б стати основою для подолання корупції у вищих ешелонах державної/правоохоронної влади, коли представники правоохоронного корпусу (суддя, прокурор, поліцейський) за умови відповідного законодавчого закріплення на регулярній основі (місячно чи квартално) у присутності представників громадського контролю з реальним висвітленням у ЗМІ, подібно як це робиться в установах відбування покарань Китаю, з певною мірою і ступенем публічності, щоб іншим не повадно було. Як бачимо, радянська бюрократична система поспішного прийняття судового рішення поступово повинна відходити у небуття. Для цього вимагається неабияка компетентність усіх органів, судових установ та правоохоронної системи, адвокатського корпусу, інститутів громадянського суспільства, кожного окремого громадянина, думка і міркування якого за тих чи інших обставин є вирішальними для прийняття рішення по справі.

Слід відзначити, що досудова доповідь є одним із важливих критеріїв зближення кримінального законодавства із кримінальним процесуальним, а насамперед з кримінально-виконавчим законодавством. Вважаємо, що кримінологи у цих процесах повинні відіграти особливу роль і значення. Створення відповідних регіональних науково-дослідницьких інноваційних кримінологічних центрів з практичною спрямованістю у нашій державі сприятиме тому, що багато в чому вирішення багатьох питань життя регіону відбудеться за безпосередньої участі кримінологів, моральних та непідкупних авторитетів суспільства, думка яких може бути «голосом, що кличе в пустелі». Такі професіонали із залученням висококваліфікованих спеціалістів шляхом створення відповідних мобільних груп могли б взяти на себе значний масив вирішення багатьох питань профілактики злочинності, що значно підвищить рівень кримінологічної грамотності у нашій країні.

З іншого боку, не можна забувати, що наше суспільство ще не дійшло до високих рівнів цивілізованості в аспекті спротиву хабарництву на ментальному, духовно-ціннісному, моральному рівнях. Звідси, досудова доповідь може бути предметом маніпуляцій у аспекті корупційної складової, коли зацікавлені особи намагатимуться впливати на представника органу пробації. Справді, завдяки судовій доповіді у судді існує можливість більш глибоко поглянути на слідову/свідомісну картину особистості кримінального правопорушника/злочинця в аспекті психологічних травм, інших аномальних проявів та відхилень з позицій кримінопсихології, адже за статтею 65 КК України суд, призначаючи покарання та вирішуючи питання про звільнення осіб від кримінальної відповідальності та покарання, зобов'язаний враховувати особу винного/кримінального правопорушника.

Висновки на основі загальних консультацій та комплексного вивчення даного питання/установок поставленого завдання з позицій А. В. Рось. Відповідно до ч. 2 ст. 314-1 КПК України досудова доповідь складається щодо особи, обвинуваченої у вчиненні нетяжкого або тяжкого злочину, нижня межа санкції якого не перевищує п'яти років позбавлення волі. Досудова доповідь щодо неповнолітнього обвинуваченого віком від 14 до 18 років складається незалежно від тяжкості вчиненого злочину, крім випадків, передбачених КПК України.

Відповідно до статті 9 Закону України «Про пробацію», якою визначено зміст досудової доповіді, а також пункту 3 Порядку складення досудової доповіді, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 27 січня 2017 року № 200/5, в якому цей зміст деталізовано, досудова доповідь, крім іншого, повинна містити висновок про можливість виправлення без позбавлення або обмеження волі на певний строк з урахуванням доступних програм та послуг, за умови реалізації яких можливо досягнути належної поведінки без застосування покарань, пов'язаних з ізоляцією від суспільства.

Таким чином можемо зробити висновок, що нескладення досудової

доповіді й ухвалення вироку та обвинувачення за вчинення тяжкого кримінального правопорушення, за яке нижня межа санкції статті передбачає покарання більше, ніж п'ять років позбавлення волі є цілком правомірним та обставиною, прямо передбаченою кримінальним процесуальним законом, а саме ч. 2 ст. 314-1 КПК України, адже зазначена норма визначає підстави для складення досудової доповіді, зокрема щодо особи, обвинуваченої у вчиненні тяжкого злочину, нижня межа санкції якого не перевищує п'яти років позбавлення волі та визначена імперативно. Отже, якщо нижня межа санкції статті перевищує п'ять років позбавлення волі, підстави для складення досудової доповіді відсутні й поширення необхідності складання досудової доповіді на кримінальні правопорушення, за які нижня межа санкції статті передбачає покарання більше, ніж п'ять років позбавлення волі, вбачається не доцільним.

Як аргумент такої недоцільності можна навести ч. 4 ст. 314-1 КПК України, в якій законодавець визначає перелік випадків, за яких досудова доповідь не складається. Зокрема це провадження, де існує висока ймовірність призначення реального покарання (щодо особи, яка вже відбуває покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі; щодо особи, до якої застосовано умовно-дostroкове звільнення від відбування покарання, проте вона вчинила новий злочин протягом невідбутої частини покарання). Тож, можна припустити, що чим більша санкція статті за вчинене правопорушення, тим більша буде ймовірність призначення реального покарання.

При цьому слід також зауважити, що у будь-якому випадку, в тому числі у разі нескладення досудової доповіді, обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання не залишаються поза увагою суду, оскільки є обставинами, які підлягають доказуванню в будь-якому кримінальному провадженні відповідно до п. 4 ст. 91 КПК України. Відтак, як складення, так і не складення досудової доповіді жодним чином не знімає зі сторони обвинувачення обов'язок доказування даних обставин, передбачених п. 4 ст. 91 КПК України. І хоча, як слушно зауважують окремі науковці, за внутрішньою складовою ці відомості можуть збігатися (наприклад, позитивні характеристики щодо особи), але за зовнішнім виявом/фоном вони оформлюються у різні документи, одні з яких будуть доказами у провадженні, зібраними стороною обвинувачення, а інші – матимуть рекомендаційний характер у формі досудової доповіді (за її наявності), складеної представником персоналу органу пробачії за дорученням суду.

Що стосується п. 3 ч. 3 ст. 72-1 КПК України та п. 15 розділу II Порядку складення досудової доповіді, то зазначені норми містять об'єктивні обставини для нескладення досудової доповіді лише при наявності підстав для її складення, визначених ч. 2 ст. 314-1 КПК України і є, так би мовити, виключеннями з цієї норми. До того ж, тлумачення п. 3 ч. 3 ст. 72-1 КПК України дозволяє дійти висновку, що ця норма містить об'єктивні

обставини для нескладення досудової доповіді після винесення судом ухвали на її складення. Підстави ж для винесення вказаної ухвали судом визначені, як вже зазначалось, ч. 2 ст. 314-1 КПК України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Антонюк А. Б., Андрощук Б. В., Горобченко К. В. Досудова доповідь щодо неповнолітнього: проблемні аспекти. *Публічне право*. 2020. № 4. С. 86–92.

2. Гранкіна В. І. Окремі аспекти реалізації досудової пробації в Україні. *Jurnalul Juridic național: Teorie și Practică*, №5, с. 76–81. URL: <http://www.jurnaluljuridic.md/index.php/main/article/view/15> С. 75-76

3. Що таке досудова доповідь? Для чого потрібна досудова доповідь? Новомосковський районний сектор філії Центру пробації у Дніпропетровській області. 27 жовтня 2021 року. URL: <https://magd.otg.dp.gov.ua/gromadskosti/informaciya-vid-pidpriyemstv-ustanov-ta-organizacij/magdaliniivskij-rajonnij-sektor-filiyi-derzhavnoi-ustanovi-centr-probaciyi-u-dnipropetrovskij-oblasti/shcho-take-dosudova-dopovid-dlya-chogo-potribna-dosudova-dopovid>

4. Що таке досудова доповідь, та як вона готується. Інгулецька районна у місті рада. м. Кривий Ріг. Дніпропетровська область. URL: <https://ing-org.gov.ua/shho-take-dosudova-dopovid-ta-yak-vona-gotuetsya.html>

5. Олефір Л. І. Досудова доповідь як складовий елемент соціально-правового дослідження правопорушника. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2015. Вип. 1. Т. 4. С. 34–36.

6. Ткач Т. П. Досудова доповідь служби пробації: поняття, необхідність, функції. *Науковий вісник*. 2014. № 1. С. 56–65.

7. Вітфілд Д. Вступ до служби пробації : монографія. Київ : Атіка, 2004. 236 с.

8. Максименко О. С. Досудова доповідь як складова пробації та її значення у кримінальному процесі. *Треті економіко-правові студії : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, присвяч. 155-річчю Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Одеса, 15 травня 2020 р.)*. Одеса : Фенікс, 2020. С. 48–50.

9. Про затвердження Порядку складення досудової доповіді : Наказ Міністерства юстиції України від 27.01.2017 № 200/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-17> (дата звернення: 06.04.2023).

10. Бережнюк В. М. Досудова доповідь служби пробації як передумова для індивідуалізації покарання при його призначенні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету : збірник наукових праць. Серія Юриспруденція*. 2019. № 41. С. 65–68.

11. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 06.04.2020).

12. Українське видання : Збірник документів Ради Європи з

Запобігання Перенаселеності В'язниць. Рада Європи, 2015. 167 с. URL: <https://rm.coe.int/168047ebb5> (дата звернення: 06.04.2023).

13. Вернидубов І. В. Запит на складання досудової доповіді має бути правом, а не обов'язком суду. *Теоретичні та практичні аспекти інституту пробації в Україні* : матеріали міжнародного круглого столу. Київ : Національна академія прокуратури України, 2018. С. 27–29.

14. Шкарупа О. С. Щодо складання досудової доповіді працівниками служби пробації. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 2. 2019. С. 235–237. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2019/67.pdf (дата звернення: 06.11.2023).

Стаття надійшла до редакції 08.11.2023

Ivan V. Kritsak

PhD in Law

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

Anna V. ROS

Candidate of Law, Associate Professor,

(Main Department of the National Police in Kyiv, Kyiv, Ukraine)

PRE-COURT REPORT AS AN IMPORTANT COMPONENT OF THE INNOVATIVE DEVELOPMENT OF CRIMINAL JUSTICE

In order to provide answers to many broad issues of the pre-trial report, we have analyzed a large number of scientific positions devoted to this issue, namely, more than 50 scientific professional articles by Ukrainian authors. The focus is on the most important/problematic aspects that may be useful for a comprehensive understanding of this topic in order to develop constructivist/normativist management decisions. Today, criminological science and criminal procedural law are developing at an innovative pace and are acquiring new modifications due to the interdisciplinary/interdisciplinary paradigm, one of the important conditions of which is pre-trial probation and its manifestation and result - a pre-trial report as an important recommendation for making a final decision in a case, namely, rendering an accurate, clear, accessible, constructive and fair verdict - a sentence.

Conducting a significant ideological, generalizing, analytical work "according to the Lombroso method with 26 thousand criminals" in terms of the spiritual and value characteristics of each individual is an important task today. It is about getting ahead of crime processes, making it impossible/reducing the number of pre-trial reports and, as a result, making such a report in the shortest possible time. In essence, this is work when relevant information is available to everyone through the proper work of educators/teachers, psychologists, juvenile prevention, the entire police corps/state apparatus due to a properly structured policy in the scientific and practical sphere, etc.

An important problem is that most theorists and practitioners, as well as the law enforcement and administrative apparatus in general, are rather skeptical

about the problem of drawing up a pre-trial report. In this regard, it is necessary to transform the consciousness of practitioners, especially judges, in the direction of ensuring maximum individualization of criminal punishment and development/adoption of the most optimal legal decision in the case.

Key words: *pre-trial report, criminology, criminal procedure, probation, psychological portrait of a criminal offender/criminal.*